

GÜNDEM BELİRLEME KURAMI BAĞLAMINDA GÜMÜŞHANE YEREL BASINI*

Sena Çubukcu Komlu**

ÖZET

Medya, gerek yazılı gerekse görsel ve işitsel araçları vasıtasıyla kitleleri aralıksız enformasyon akışına maruz bırakmakta, aydınlatma ve bilgilendirme işlevinden ziyade eğlendirme işlevini önde tutarak içeriklerini bu doğrultuda oluşturmaktadır. Eğlenceyle harmanlanmış ideolojik tabanlı enformasyona maruz kalan bireyin tutum ve davranışları ise bu içeriklere bağlı olarak etkilenmekte ve zaman içinde değişmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimine paralel olarak etkisini arttıran medya, çeşitli organlarıyla kitlelere hitap ederken, yerel basından ise işlevsel olarak daha etkin olması ve halkı temsil etmesi beklenmektedir. Ancak değişen mülkiyet yapısı, finansal sorunları ve siyasi etmenlerden kaynaklanan nedenlerden dolayı yerel basın sektörü, temsil etme vasfından sıyrılarak siyasi odaklı bir endüstri halini almıştır. Bu durum yerel basını haberdar etme, halk adına denetleme ve yerel yönetimlerle halk arasında bir köprü görevi görme işlevinden uzaklaştırmış, bir dönem 'dördüncü kuvvet' olarak adlandırılmasına karşın, halkın lehine bir kuvvet olmaktan çıkarak büyük oranda etkisini kaybetmesine neden olmuştur. En büyük kazançlarını resmi ilanlardan elde eden gazeteler, bir diğer gelir kaynağı olan reklam gelirlerinden de olmamak için özellikle siyasi otoritelerin baskılarına boyun eğmekte, bağımsız olarak siyasi otoriteleri ve uygulamalarını eleştiren haberler yapamamakta, kamuoyu oluşturma, gündem belirleme ve eleştiri görevlerini tam manasıyla yerine getirememelerinden dolayı da halkın tepkisini çekmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada yerel basın, Gümüşhane örneği üzerinden Gündem

*Yazarın yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

**Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü
Arş. Görevlisi, cubukcusena@gmail.com

Belirleme Kuramı ve bu kapsamda yapılan anket uygulaması doğrultusunda değerlendirilerek analiz edilmiş, Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazetelerin etkinlikleri hakkında saptamalar yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Basın, Gümüşhane Yerel Basını, Gündem Belirleme Kuramı.

GÜMÜŞHANE'S LOCAL PRESS ON THE CONTEXT OF AGENDA SETTING THEORY

ABSTRACT

The media exposes the masses to the continuous flow of information by means of written, visual and auditory means, keeps the entertainment function ahead of the illumination and informative functions and creates its contents accordingly. The behaviors and attitudes of individuals exposed to ideological based information blended with entertainment are affected and changed over time depending on these contents. The media, which increases its impact in parallel with the development of information communication technologies, continues to appeal to the masses with its various organs. Meanwhile local media are expected to function more effectively and represent the public. However, due to the changing property structure, financial problems and political factors, the local press sector has disrupted from its quality of representation and become a politically-oriented industry. This situation alienated the local press from its duties like controlling on behalf of the public and removed it from the function of being a bridge between the local authorities and the people. So, although it had been called as the “fourth force” once, the local press turned into a force which was no longer in favor of the people and it largely lost its influence. Local newspapers, which obtain their largest earnings from official announcements, submitted to the pressures of political authorities in order not to lose their advertising revenue, which is another source of income. They attract the reaction of the public because they cannot fulfill their duties of creating

public opinion, agenda setting and criticism and because they abstain from reacting independently to the political authorities and their practices. From this point of view, local press is handled through the example of Gümüşhane, analyzed according to the questionnaire based on Agenda Setting Theory and activities of local newspapers published in Gümüşhane are investigated.

Keywords: Local press, Local press of Gümüşhane, Agenda Setting Theory.

GİRİŞ

Basın kuruluşlarının amacı; kamuoyunu ülkede ya da yaşanan yerde olan bitenlerden haberdar etmektir. Bu anlamda gazete, radyo, televizyon ve dergi gibi kitle iletişim araçları sorumluluk sahibidir. Her ne kadar televizyon ile internete olan ilgi, radyoların ve yerel basının etkinliğini azaltmışsa da; iki mecranın da varlığını sürdürme çabası devam etmektedir. Yazılı basının bir türü sayabileceğimiz yerel basın ne kadar etki alanını genişletmeye çalışırsa çalışsın, gücü ve imkânları yaygın medyaya göre hayli kısıtlı bir iletişim aracıdır. Reklam başta olmak üzere çeşitli ekonomik faktörler, dilinin sorunlu yapısı ve medya organının kendi örgütsel yapısı, yerel basının etki alanını sınırlandırmaktadır. Buna karşılık, içeriği yerel olsa da yerel basının etkileri zaman zaman ulusal boyutta olabilmektedir.

Yerel yayın organlarından halka karşı daha duyarlı olmaları ve halkın sorunlarıyla ilgilenererek onların sesi olmaları beklenmektedir. Böylelikle medya organları hem şehrin nabzını tutabilir, hem bölgedeki ya da şehirdeki sorunları haber yaparak ulusal basına kaynak oluşturabilir, hem de bu sorunlardan yerel yönetimlerin haberdar olmasını sağlayabilir. Çünkü yerel medya, yerel halk arasında kamuoyu oluşturma gücü en yüksek olan ve en etkili kitle iletişim aracıdır. Oluşturulan bu kamuoyu, yerel yönetimler ve halk arasındaki iletişimi sağlama ve bu vasıta ile yerel yönetimleri harekete geçirebilme potansiyeline sahip olması bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda esasen gündemi belirleme potansiyelini elinde bulunduran yerel basından; halktan yana habercilik

yapması, yayın yaptığı yörenin sesi olmasına ilaveten yöre insanlarının şikâyetlerini ve isteklerini de dile getirmesi beklenmektedir. Bu nedenle Gümüşhane yerel basınının ele alındığı bu çalışmada yerel gazeteler ve bu gazetelerin mevcut durumları Gündem Belirleme Kuramı bağlamında ele alınarak analiz edilmiş, yerel gazeteler ve okuyucuları arasındaki etkileşim bu amaç doğrultusunda ortaya konmaya çalışılmıştır. Gündem Belirleme Kuramı temel olarak izleyicilerin hangi konuyla ne derece ilgilenecekleri üzerine kuruludur. Seçkinlerin medya aracılığıyla gündemi belirlemiş olmalarından dolayı yaklaşım daha çok siyasi olaylar ve seçimler bağlamında ele alınmakta ve medyanın önem ya da öncelik verdiği konuların kamunun zihninde de önemli ya da öncelikli konular haline gelmesini açıklamaktadır.

Bu sebeple Gümüşhane yerel basınının en etkin alanlarından birini yerel gazetelerin oluşturması, yayımlanan gazetelere ilaveten yeni yerel gazetelerin yayın hayatına başlaması ve daha evvel Gümüşhane basın tarihini tüm yönleriyle ele alan bir araştırma yapılmamış olması nedeniyle hazırlanan bu çalışmada; Gümüşhane basınının mevcut potansiyelini ve yerel halkın bu gazetelere bakış açısını ortaya çıkarmak için Gündem Belirleme Kuramını kullanmak uygun görülmüştür.

Bu bağlamda çalışmanın başında;

- Gümüşhane'de yerel medyanın yeterince etkin olamadığı
- Gümüşhane'de yaşayanların yerel gazetelere çok fazla ilgi duymadığı
- Abone sayılarının yüksek olmasına karşın, abonelerin yerel gazeteleri takip etmediği
- Gümüşhane yerel basınının eleştiriden uzak haber yaptığı
- Yerel gazetelerin halkın görüş ve isteklerini dile getirmediği
- Yerel gazetelerin şehir yaşamı içerisinde şikâyet edilen konulara yer vermediği
- Yerel gazetelerin şehirde olan bitenlerden insanları haberdar etmede yetersiz kaldığı hipotezleri oluşturulmuş ve geçerlilikleri sorgulanmıştır.

1. Yerel Basın Kavramı

Haberleşme, insanların varoluşlarından bu yana duydukları merak etme, haber verme ve bilgilendirme ihtiyaçlarına bağlı olarak ortaya çıkmış bir kavramdır. İnsanoğlunun gelişimi doğrultusunda iletişim ve haberleşme olgusu da gelişmiş ve günümüzdeki çağdaş basın sektörüne dönüşmüştür.

Basın, demokratik yönetim biçimlerinde yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü büyük kuvvet sayılmakla birlikte, her dönemde halkla devlet arasındaki ilişkileri düzenleyerek hem bir kamu görevi yapmakta, hem de demokrasi ve özgürlüklerin korunmasında öteki kuvvetlerin destekçisi olmaktadır (Perin, 1974:12). Çağdaş basın içerisinde yerel ve yaygın medya olarak sınıflandırılan her iki türün de temel işlevi; bireyleri bilgilendirmek ve haberdar etmektir. Tüm bunlara ilaveten yerel basın bölge halkının görüşlerini yansıtmak ve onların sesi olmak gibi özel bir göreve daha sahiptir. Ancak yaygın basının aksine yerel basın, daha kısıtlı olanaklarıyla birlikte bu görevini yerine getirmeye çalışmaktadır.

Girgin'e (2001:161) göre yerel basın; yörenin ve yörede yaşayanların her türlü sorununu ve bu sorunların karşısında üretilebilecek çözüm önerilerini gündeme getirerek tartışan, yerel yönetim ile merkezi yönetim arasında köprü işlevi gören, halkın gözü kulağı olduğu kadar, yerel yönetimin de dili olabilen ve kişileri küreselleştirme girdabından biraz olsun alıkoyabilme gücüne sahip bir mekanizmadır. Aslında yerel basın bir yönüyle ülke basınına malzeme sağlayan, uyarıcı bir görevi bulunan ve onlara yardım ortamı hazırlayabilen basın konumundadır.

Ancak yerel basın tüm bu beklentileri gerçekleştirebilecek potansiyele sahip olmasına karşın, yayın politikasındaki ideolojiden kaynaklanan sorunlardan, ekonomik olarak her alanda hissedilen bağımlılıklardan ve yerel yönetimlerin siyasi baskılarına maruz kalışından dolayı kendinden beklenileni karşılayamamaktadır. Dolayısıyla bahsedilenler olan değil, olması beklenen yerel basının gücü ve sorumluluklarından ibarettir.

1.2. Yerel Basının İşlevleri

Yaygın basın gibi yerel basının da öncelikli amacı haber vermektir ancak yerel basının yayınında ve dağıtımında coğrafi sınırlılıklar ortaya çıkmaktadır. Yerel basını, haber toplamada önceliği bu sınırlı coğrafi alana veren ve dağıtımını bu alanla sınırlı tutan basın kuruluşları olarak tanımlayabiliriz. Yerel gazeteler bireylerin kültürel anlamda kentle bütünleşmelerine yardımcı olmasının yanı sıra siyasal toplumsallaşmanın da önemli bir faktörüdür (Yılmaz, 2005:112). "İlaveten yerel basın, yayınladığı haberler, fotoğraflar, ele aldığı sorunlar, kentin ihtiyaçları, kentteki 24 saat kültürel ve sosyal etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle bireye yaşanan yer duygusunu, yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırmaktadır" (Vural, 2001:115).

Daha dar dağıtımı olan, ancak yakın çevreye ilişkin daha kapsamlı bilgi taşıyan yerel basının önemi, gelişmiş ülkelerde daha büyüktür. Bu ülkelerde ilk önce yerel gazeteler okunmaktadır. Çünkü yerel gazeteler o toplumda yaşayan insanların gerçek sesidir. Yerel basın organları, vatandaşların kendi şehirlerindeki ve beldelerindeki sorunlar, olaylar, ekonomik ve sosyal gelişmelerle birlikte, yerel yönetimlerin aldığı kararlardan da haberdar olmalarını sağlamaktadır. Aslında yerel basın demokrasinin temeli, halkın sesi ve bilgi kaynağıdır ve toplumun kültürel görünüşünün temelinde de yine yerel basın yatmaktadır. İletişimciler yerel basını, siyasi otoritenin merkezden uzaklaşmasına ve insanı gözeten bir yapının oluşturulmasına olanak sağlayan dinamik bir etmen olarak görmektedirler. Bu çerçeveden bakıldığında yerel basın gelişmekte olan ülkeler için çok daha fazla önem arz etmektedir (Gezgin, 2007:177).

Bilindiği gibi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşayanlar dünyada olup bitenleri büyük haber ajanslarının gözünden izlemektedir. Bu ülkelerin insanları kendi sorunlarına yabancılaştırılmakta ve yabancı kültürlerin etkisi altında bırakılmaktadır. İster yaygın ister yerel olsun gazeteciliğin birincil işlevi bilgilendirmektir.

Yerel gazeteciliğin sorunu ise bilginin serbest dolaşımını sağlayabilmek ve bilgiye ulaşımı kolaylaştırmaktır. Bu nedenle haberi kamuya yansıtma görevini üstlenmiş kitle iletişim araçları günümüz toplumları için hayli önemli bir sorumluluk üstlenmiş durumdadır (İlgaz, 2003:178).

Zira basın dünyada olup bitenleri yayım yayınlandığı yörede tam olarak aktarırsa, halkı doğru ve dürüst bir biçimde bilgilendirirse yani; yönetimlerin başarıları kadar başarısızlıklarını, aksaklıkları ve yolsuzlukları da duyurursa, halk yönetimler hakkında sağlıklı bilgiye sahip olacaktır. Sağlıklı bir bilgiye sahip olan halk da yeri ve zamanı geldiğinde doğru tepkiler verip, siyasal tercihlerini doğru yapacaktır. Dolayısıyla demokrasi, sağlıklı ve olması gerektiği biçimde işleme şansına kavuşmuş olacaktır. Eğer basın bir takım gerçekleri halktan saklar, haberleri yanlış, eksik ya da abartılı, yönlendirici biçimde verir kısacası halkı yanlış bilgilendirirse halk, siyasal tercihlerini sağlıklı ve doğru olarak yapamayacak ve sonuç olarak demokrasi de sağlıklı ve doğru biçimde işlemeyecektir (Gürel, 2007:174).

1.3. Yerel Basının Sorunları

Günümüzde ister ulusal, isterse uluslararası olsun, medyanın yaydığı içerikler incelendiğinde en önemli sorunlardan birinin nesnellik ve yanlılık sorunu olduğu görülmektedir. Bazı araştırmacılara göre; yanlılık iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Birincisi, çakışan görüşler arasında dengeliliğin olmayışı; ikincisi ise gerçekliğin taraflı bir biçimde çarpıtılmasıdır. (Kurtbaş, Çakır, Doğan 2009:22).

Öte yandan bölünmüşlüğün yarattığı zayıflık, yerel basının bir başka önemli sorunlarından biridir. Diğer bir ifadeyle yerel basının ulusal basın kadar örgütlü olamaması, yerel basının işlevini gerektiği gibi yapmasını engellemektedir. Bu nedenle de yerel basın yetenekli, eğitimli gazeteci kadrosunu ellerinde tutmakta başarılı olamamaktadır. Bu işletmeler bireysel davranışlar nedeniyle, hem dış ülke basınının hem de Türkiye basınının geçmişteki örneklerini iyi bilmelerine karşın, küçük işletmeler olarak kalmaktan kurtulamamakta ve güçlenememektedirler (Bodur, 1996:112).

Atilla Girgin'e göre ise (2009:246); "Gazete okuma oranının düşük olması, halkın isteklerine cevap verilememesi, yetersiz baskı sayıları,

teknolojilerden akılcı bir biçimde yararlanılamaması, nitelsiz işçi çalıştırılması, çalışanların eğitimine önem verilmemesi, satışı arttırmak için içerik iyileştirmesi yerine magazin haberlerinden ve özendirme kampanyalarından medet umulması günümüzde yerel basının gelişmesini ve iyileşmesini önleyen en temel etmenlerdir. Buna devlet kurum ve kuruluşlarının yerel basına yönelik ilgi eksikliği de eklenince, yerel basının yıllardır kendisine değer verilmeyen, ciddiye alınmayan, sorunlarına çözüm üretilmeyen kısır bir konumda kalması kaçınılmaz olmuştur".

1.4. Yerel Basının Tarihçesi

1828 ve 1830 yılında *Vekayi-i Mısriye* ile *Vekayi-i Giridiye* gazetelerinin yarı Türkçe olarak yayımlandıkları bilinmesine karşın (Koloğlu, 2013: 24-26) Türkiye'de basının hareketlenmesi, 1 Kasım 1831 tarihinde yayımlanmaya başlayan *Takvim-i Vakayi* ile gerçekleşmiştir. Basın hareketleri daha sonra Tanzimat, Meşrutiyet ve İstibdat gibi çeşitli dönemlerde kendini göstermiştir.

Yazılı basının Türkiye'de bu kadar uzun geçmişi olmasına rağmen ülke geneli dikkate alındığında yerel olarak gazetelerin yapı ve dağılım bakımından gösterdiği özellikler bir hayli ilginçtir. Türkiye'de yerel olarak bazı kentlerde ve bölgelerde çıkan günlük gazetelerin sayısı fazla ve tirajı yüksekken, diğerlerinde gazete sayısı azalmaktadır (<http://www.yerelbasinbirligi.com>).

"Türkiye'deki yerel basının tarihçesine bakarsak, Türkiye'de bugün 81 il ve yüzlerce ilçede yayımlanan yerel gazetenin ataları, Osmanlı döneminde eyalet sisteminden vilayet sistemine geçişle yayımlanmaya başlayan vilayet gazeteleridir. 1894'te bir nizamnameyle vilayetler oluşturulurken kentlerde birer matbaa da kurulmuştur. Genellikle devletin kırtasiye gereksinimlerinin karşılandığı bu matbaalarda, daha sonra resmi nitelikli vilayet gazeteleri çıkarılmaya başlanmıştır. Bunun ilk örneği Tuna vilayetinde 1865'te Türkçe-Bulgarca olarak yayımlanmaya başlayan '*Tuna* gazetesidir" (Akt: Ünal, 1996:85).

Osmanlı vilayetlerinde yerel gazeteler, fikir ayrılıklarını dengelemek ve Avrupa'daki süreli yayınların etkisini bastırmak amacıyla çıkarılmıştır. 1864'de yapılan düzenlemeyle eyalet sistemi kaldırılarak yerine vilayet sisteminin getirilmesi, her vilayetin kendi gereksinimlerini karşılamak için basım evi kurmasını, böylelikle bu bölgelerin kültürel açıdan gelişmelerini sağlamıştır (Girgin, 2009:80-81).

1.5. Gümüşhane'de Yerel Basın

"Gümüşhane'de ilk gazete aylık olarak 1922'de ilk öğretmen okulu açıldığı zaman meşrutiyet meclisi ikinci döneminde milletvekilliği de yapmış olan Refioğullarından öğretmen Rıfkı Bey'in çıkardığı *Ufuk* gazetesidir. Öğretmen okulu açıldıktan bir yıl sonra Trabzon'a taşındığı için gazetenin yayını da sürdürülememiştir" (Gümüşhane Valiliği, 1999:24). Sonrasındaki 90 küsur yıllık basın tarihi boyunca birçok gazeteye ev sahipliği yapan Gümüşhane'de yayımlandığı bilinen bazı gazeteler şunlardır:

- **Gümüşeli:** Gümüşhane'de *Ufuk* gazetesinin ardından çıkarılan ilk gazete, 25 Şubat 1929 tarihinde yayım yaşamına başlayan *Gümüşeli* gazetesidir. İl Özel Müdürlüğü tarafından kendi matbaasında basılan bu gazete, 0.45 ebadında ve 4 sayfa olarak yayımlanmıştır. *Gümüşeli* yarı resmi bir yayın organı niteliğinde 1948 yılına kadar, belli aralıklarla yayını sürdürmüştür. 1952 yılında Özel İdare Müdürlüğü'ne ait matbaa, makine ve diğer araçların satılmasıyla *Gümüşeli* gazetesi de yayım yaşamını noktalamıştır.
- **Demokrat Gümüşhane:** *Gümüşeli* gazetesinden sonra yayımlanan bir diğer gazete olan *Demokrat Gümüşhane*, ilk sayısını 8 Aralık 1952 tarihinde çıkarmıştır. İlk sayının üzerinde sahibi ve başyazarı olarak Halit ZARBUN yazılıdır. Emekli öğretmen Lütfullah KanteK tarafından kurulan gazete, Özel İdare'den satın alınan makinelerle 0.45 ebadında, bazen haftada bir bazen ise daha sık aralıklarla (haftada iki) yayını

sürdürmüştür. Lütfullah Kantek'in ölümünün ardından oğulları Ahmet ve Metin Kantek'in basımını sürdürdüğü gazete, 1981 yılında el değiştirmiştir. Yayın yaşamına devam eden *Demokrat Gümüşhane* gazetesinin bugünkü sahibi Hüseyin Ergindir. Gazete haftada bir (Salı günleri) aynı ebatla yayın hayatına devam etmektedir.

- **Kelkit Gazetesi:** Sahipliğini İrfani Doğan'ın üstlendiği gazete, 1953 yılında Nurettin Özdemir tarafından yayına sokulmuştur. Baskısı Erzincan'da yapılan gazetede, yerel haberlerin dışında siyasal ve kültürel olaylara da yer verilmiştir. 0.68 ebadında, 4 sayfa olarak ve aylık yayınlanan *Kelkit* gazetesi, 7 ay sonra yayımına son vermiştir.
- **İnkılâbın Sesi:** Gazete 1960 yılında, 27 Mayıs İhtilalinden sonra yayına başlamıştır. Yayınını 0.45 ebadında ve 4 sayfa olarak sürdüren *İnkılâbın Sesi* gazetesinin basımı Bayburt'ta yapılmıştır. Kuruculuğunu, sahipliğini ve sorumlu müdürlüğünü İhsan Karakelle'nin yaptığı gazete yaklaşık 1,5 yıl yayınlandıktan sonra 1961 yılının sonlarında yayından çekilmiştir.
- **Kuşakkaya:** Adını Gümüşhane'ye hâkim bir tepeden alan *Kuşakkaya* gazetesi, 'Ülkümüz kıvançta ve tasada, el ele, gönül gönüle mutlu bir Gümüşhane, mutlu bir Türkiye'dir' sloganıyla 20 Haziran 1967 tarihinde yayımlanmaya başlamıştır. Kurucuları Turan Tuğlu ve Zühtü Çetinkaya'dır. Haftada 2 gün, 4 sayfa ve 0.68 ebadıyla yayın hayatına başlayan gazete, 10 yılı aşkın bir süreden beridir de haftalık olarak yayımını sürdürmeye devam etmektedir.
- **Kelkit Çayı:** *Kelkit Çayı* gazetesi Mayıs 1979'de aylık bir gazete olarak 0.68 ebadında ve 4 sayfa olarak yayın hayatına başlamıştır. Sahipliğini Zeki Sözer'in, yöneticiliğini de İsmail Hakkı Topuz'un üstlendiği gazetenin basımı Erzincan'da yapılmıştır. Ancak 7 yıl yayımını sürdürebilen gazete, 1986 yılının sonlarında kapanmıştır.

- **Gümüşhane'nin Sesi:** Mehmail Çavga tarafından 1992 yılında yayına sokulan *Gümüşhane'nin Sesi* gazetesi, 0.68 ebadında, bazen 6, bazen 4 sayfa olarak ve 15 günde bir yayımlanmıştır. Basımı Trabzon'da yapılan gazete, Temmuz 1994 tarihinde yayınına son vermiştir.
- **Gümüş Vadi:** Gazete, Şubat 1993 tarihinde, 0.90 ebadında ve 6 sayfa olarak yayın yaşamına başlamıştır. Basımı Trabzon'da yapılan *Gümüş Vadi* gazetesinin sahibi Ayten Şanlıtürk'tür.
- **Vilayet:** Gazetenin ilk yayını, Gümüşhane Valiliği tarafından 1 Nisan 1992 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Gazetenin sahibi Gümüşhane Valiliği adına Özel İdare Müdürü Kazım Aydın'dır. Baskısı Trabzon'da yapılan ve belli aralıklarla 3 sayı yayımlanan *Vilayet* gazetesi, düzensiz aralıklarla yayımlanmış, sonrasında da baskısını tamamen durdurmuştur.
- **Gümüşhane'nin Sesi:** Gümüşhane Kültür ve Yardımlaşma Derneği adına Ankara'da 1985 yılında yayın hayatına başlayan gazetenin, 1992 yılında aynı adla Gümüşhane'de yayımlanan gazeteyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Gazetenin sahibi Rubil Gökdemir'dir. Başlangıçta gazete olarak yayına başlayan *Gümüşhane'nin Sesi*, sonrasında dergi olarak yayımlanmaya başlamıştır (Gümüşhane Valiliği, 1999:168-170).
- **Gümüşhane İrfan Yolunda İlk Adım:** Kaynaklarda imtiyaz sahibinin Lise Müdürü Nizameddin, sorumlu müdürünün Trabzonlu Hüseyin Avni (il tedrisat müfettişi) olarak belirtildiği *Gümüşhane İlim İrfan Yolunda* gazetesi 15 Nisan 1924 yılında çıkarılmıştır. Basımı Trabzon'da gerçekleştirilen gazete 10 sayfa olarak çıkmıştır. 15 günde bir yayımlanan İlk Adım, uzun ömürlü olmamıştır. Gazete, 3. sayısının çıktığı 31 Mayıs 1924'ten sonra bir daha yayımlanmamıştır (Albayrak, 2010:361-362). 1922'de *Ufuk* gazetesiyle başlayan Gümüşhane basın tarihinde bugüne kadar yaklaşık olarak 12 yerel gazete çıkarılmıştır.

Günümüzde ise; ilçeler hariç Gümüşhane merkezinde 4 tanesi günlük, 1 tanesi haftalık olmak üzere aktif olarak yayımlanan 5 adet gazete bulunmaktadır. Gümüşhane yerel basınını oluşturan bu gazetelerden *Demokrat Gümüşhane* gazetesi, Lütfullah Kantek tarafından kurulduğu 1952 yılından bu yana yayın hayatına devam etmekte, 2005 yılına kadar Pazartesi ve Perşembe olmak üzere haftada iki gün olarak yayımlanırken, 2005'ten beri ise haftalık olarak yayın hayatını sürdürmektedir. Ofset baskı makinesiyle siyah beyaz olarak kendi baskısını yapan gazete, kâğıt fiyatlarındaki artış ve diğer maliyetlerden ötürü sayfa sayısını 6'dan 4'e düşürmüştür. Yayın politikasını "halktan yana taraflı" olarak belirten *Demokrat Gümüşhane* gazetesinin, 60'ı yurt dışında olmak üzere 450 adet abonesi bulunmaktadır. Turan Tuğlu ve Zühtü Çetinkaya'nın 1967 yılında kurdukları *Kuşakkaya* gazetesinin şu andaki imtiyaz sahibi Gümüşhane Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığını da yürüten Sezai Köprülü'dür. Gazetenin 3'ü yurt dışı ve 120'si şehir dışı olmak üzere 400 adet abonesi bulunmaktadır. 10 sayfa yayımlanan gazete, siyah beyaz olarak basılmaktadır. *Gümüşkoza* gazetesi, 1 Haziran 2006 tarihinde Hüseyin Çelik tarafından şirket olarak kurulmuştur. 12'si il dışı olmak üzere toplamda 200 abonesi bulunmaktadır. Yayın politikasını, yerel sorunlara ağırlık veren ve özgürlükçü demokrasiye tam bağlı olarak belirten gazete, 12 sayfa olarak, siyah beyaz yayımlanmakta, ofset baskı makinesi ile basımını kendisi yapmaktadır. Kuruculuğunu ve genel yayın yönetmenliğini Bekir Bulut'un yaptığı *Olay* gazetesi, 20 Kasım 2014 tarihinde kurulmuştur. *Olay* gazetesi 4 sayfası renksiz, 8 sayfası renkli olarak 12 sayfa yayımlanmaktadır. Böylelikle Gümüşhane'de renkli basılan tek gazete olma özelliğine sahiptir. Yayın politikasını olabildiğine objektif olarak belirten gazete, kendini güncel ve farklı olarak tanımlamaktadır. *Gümüşkent* gazetesi ise Bayram Tunç tarafından 16 Ocak 2006'da kurulmuş günlük gazetedir. Siyah beyaz olarak haftalık

8 sayfa yayımlanan gazete, ofset baskı makinesiyle kendi basımını yapmaktadır. *Gümüşkent* gazetesinin ideolojisi ise muhafazakâr bakış açısından yanadır.

Gümüşhane merkezinde 4'ü günlük ve 1'i haftalık olarak yayımlanan bu gazeteler, şehrin ve halkın nabzını tutmaya çalışmaktadır. *Demokrat Gümüşhane* gazetesi abonelik üzerinden, *Kuşakkaya*, *Gümüşkoza*, *Olay* ve *Gümüşkent* gazeteleri ise abonelikler ve bayii satışları üzerinden halka ulaşmaktadır. Bu gazetelerden yalnızca *Olay* gazetesi renkli baskı yapmakta, ancak adı geçen diğer gazeteler kendi baskılarını yaparken, *Olay* gazetesi Erzurum'da basılmaktadır.

1.6. Yerel Basın ve Yerel Kamuoyu

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde kamuoyu şu şekilde tanımlanmaktadır: "Bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesi halkoyu, amme efkârı, efkar-ı umumiye" (www.tdk.gov.tr).

Kamuoyu kavramının kökeni irdelendiğinde geçmişinin antik çağlara kadar uzandığı görülmektedir. Antik dönemin kent devletlerinde yöneticilerin karar alma aşamasında vatandaşların düşüncelerine önem verdiği ve yine aynı dönemde filozofların; yöneticilerin, halkın kanaat ve eğilimlerine değer vermeleri gerektiğini vurguladığı görülmektedir (Akt. Güngör, 2013:345). Kamuoyunun oluşmasındaki en önemli etken kitle iletişim araçlarıdır. "Teknolojik gelişmelerle birlikte etki alanları giderek genişleyen kitle iletişim araçlarının temel özelliği, olayları ve yorumları çok kısa bir zamanda büyük kitlelere yayabilmeleri ve böylece onların kanaatlerine yön verebilme olanağına sahip olmalarıdır" (Temizel, 2000:142). Kitle iletişim araçlarının gündem oluşturma gücü de kamuoyunun oluşumunda etkilidir. Kitle iletişim araçları istedikleri haberleri önemseyip öne çıkarmakta ya da küçülterek önemsizleştirmektedirler.

"Bu bağlamda yerel basın, basının görevlerini ve işlevlerini dar ve belli düzeylerde gerçekleştirmeye çalışan bir kitle iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel gazeteler, kamuoyu oluşturma görevini

nitelikleri ölçüsünde bulunduğu bölge içerisindeki yerel kamuoyuna yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Yerel basın, yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde ilk adım olarak yerel gündemi ele alması ve değerlendirmesi gerekmektedir" (Bekiroğlu, 2006:1-2). Aynı zamanda demokrasiye giden yolda da önemli bir görev üstlenen yerel basın, yörede demokrasi bilinci oluşturarak ülke demokrasisine katkı sağlamaktadır (Gürel, 2007:173).

Sonuç itibarıyla, yerel yönetimlerde kitle iletişim araçları daha çok haber iletme ve kamuoyunu etkileme yoluna gitmektedirler. Bu etkileşim sonucu ortaya çıkan haberlerin topluma yansıtılmasıyla da kamuoyu etkilenmektedir. Bu etkileşimden dolayı yerel basın, yerel kamuoyu açısından önemli bir etkiye sahiptir (Alav, 2001:58). Bu yüzden yerel basın ve yerel kamuoyu birbirinden bağımsız düşünülemez.

2.Gündem Belirleme Teorisi

Agenda Setting kavramının Türkçe literatürdeki karşılığı olarak "gündem belirleme" ifadesi kullanılsa da kimi yerlerde gündem oluşturma, gündem hazırlama gündem koyma ve kimi yerlerde de gündem koyma ve saptama gibi ifadeler bulunmaktadır (www.academia.com). Gündem belirleme kavramı, Oscar Gandy tarafından ortaya atılmıştır. Kitle iletişim araçlarının önemli bir gücü olduğunu belirten kuram, gündem koyma ve saptama etrafında çerçevelendirilir. Ancak asıl önemli olan bu gücün kim ya da kimler tarafından hangi amaçlarla ve hangi yöntemlerle kullanıldığıdır (Akt. Yumlu, 1994:101).

Kavram, medya tarafından ise ilk kez 1972 yılında gündeme getirilmiştir. Bu arada medyanın insanlar üzerindeki etkilerinin sınırlı olduğunun düşünüldüğü 1940-1960 dönemi geri planda kalmış, medyanın etkilerinin sanıldığı kadar sınırlı olmadığı, aksine güçlü olduğuna dair düşünceler gündeme gelmeye başlamıştır (Akt. Yüksel, 2007:577). Kuramın temel varsayımını, izleyicilerin hangi konuyla ne derece ilgilenecekleri, temelinin ise daha çok siyasi olaylar ve seçimler

oluşturmakta, bu sayede seçkinler medya aracılığıyla toplumun gündemini belirlemiş olmaktadır. Medya siyasi kampanyalarda hangi konunun önemli olduğunu gündeme getirmekte ve böylece o konuda en girişken olan adayın seçmenlerin oyunu alacağına inanılmaktadır (www.academia.edu).

Kitle iletişim araçlarının sahip oldukları etki sayesinde izleyicilerin düşünme ve tartışma gündemini düzenlemede rol oynadıklarına ilişkin olarak bugüne kadar önemli miktarda veri elde edilmiştir. Kitle iletişiminin belki de en önemli etkisi, bu araçların dünyamızı bizim için düşünsel olarak düzenlemesi ve organize etmesidir. Özetle kitle iletişim araçları ne düşüneceğimizi söylemekte başarılı olmayabilir fakat ne hakkında düşüneceğimizi söylemekte oldukça başarılıdır (Akt: Atabek, 1998: 157). Gündem belirleme araştırmaları 1970'li yıllarla birlikte bilimsel yayınlarda görülmeye başladıysa da bu kuramın temelleri daha önceki yıllarda yapılan araştırmalara dayanmaktadır. Bu bağlamda gündem belirleme teorisinin oluşmasına katkıda bulunan araştırmalara ve araştırmacılara değinmek gerekmektedir. Kuramın en bilinen isimlerinden Walter Lippmann, 1922'de "*Kamuoyu*" adlı eserinde; yaşadığımız çevre ile ilgili bildiklerimizin çoğunun bize doğrudan deneyimlerimizle değil de dolaylı yollardan geldiğinin fakat bir görüntüden ibaret olduğunu bildiğimiz her şeye sanki gerçek çevrenin kendisiymiş gibi davrandığımızın altını çizer.

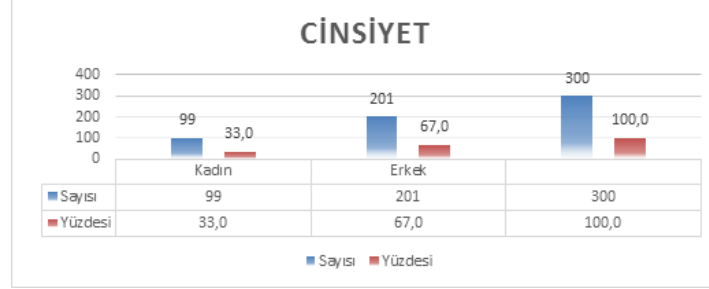
Gündem belirleme teorisinin öncüleri arasında Norton Long, Kurt Lang ve Gladys Engel Lang öne çıkan diğer isimlerdir. Long "*Çevreyle İlişkilerde Yerel Halk*" adlı makalesinde kitle iletişim araçlarının gündem belirleme işlevini şu şekilde aktarmıştır: "Bir anlamda gazete, gündem sınırlarını oluşturmada birincil harekete geçiricidir. Gazete insanların çoğunun ne hakkında konuşacağına, çoğunluğun gerçekleri ne olarak düşüneceğine ve pek çok insanın sorunlarla mücadele etmede hangi yolu kabul edeceğine karar vermede en büyük paya sahiptir". Lang ve Lang da "*Kitle İletişim Araçları ve Oy Verme*" başlıklı çalışmalarında gündem

belirleme teorisini şu şekilde tanımlamıştır: "Kitle iletişim araçları, dikkati belirli konulara çeker. Politik insanların kamu imajlarını yaratır. Gazeteler sürekli kitle içerisindeki bireylerin ne hakkına düşünmeleri, bilmeleri ve hissetmeleri gerektiğini öneren nesnelere sunarlar". Bir diğer isim olan Bernard Cohen'in "*Basın ve Dış Politika*" adlı eserinde gündem belirleme düşüncesi ile ilgili tanımı şu şekildedir: "Medya ne düşüneceğimi değil ne hakkında düşüneceğimizi söylemede başarılıdır" (Akt. Atabek, 1998:159-161). Gündem belirleme kuramı çerçevesinde gerçekleştirilen araştırmaların, medya gündemini yapılandıran süreci dikkate almadıkları görülmektedir. Ancak medya gündeminin nasıl ve kimler tarafından belirlendiğini açık bir şekilde ortaya koyabilmenin, gündem belirleme araştırmalarının temel sorunsallarından biri olarak görülmesi gerektiği düşünülmektedir (Akt: Bel, 2014:59).

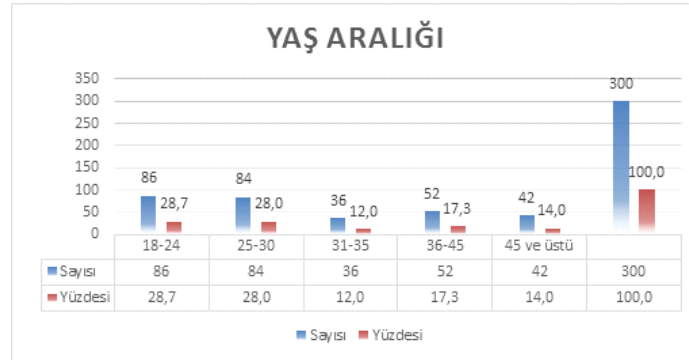
Gündem belirleme kavramı daha önce de ifade edildiği gibi medyanın önemlilik ya da öncelik verdiği konuların kamunun zihninde de önemli ya da öncelikli konular haline gelmesini açıklamaktadır" (Yüksel, 2001:27). Medya gündemdeki olayları ayna yansımaları şeklinde verdiği iddia etse de, olayların kitlelere yansıtılan yüzü gerçek yaşamla paralellik göstermeyecek biçimde kopuktur. Bu durumun altında, haber değeri olmayan bazı olayların haber bültenlerine girmesi ve medyanın sermaye yapısından kaynaklanan ekonomik/siyasal çıkarları yatmaktadır (Atabek, 2012:172). "Elbette gündem belirleme yaklaşımı toplumun öncelikli sorunlarını neyin ya da kimin belirlediği sorusu kadar, bu sorunların çözümü için çaba göstermesi beklenen siyasilerin de bu konulara karşı ne kadar duyarlılık gösterdiklerine ilişkin bir başka gündemle daha ilişkilendirilebilir. O da siyaset gündemidir. Bu noktada bir süreç olarak gündem belirleme yaklaşımı, medyada öne çıkan konuların kamunun zihninde önemli olarak algılandığını ve dolayısıyla medyada ve kamuoyunda önemli görülen konulara karşı siyasilerin de duyarsız kalamayacağını açıklamaya çalışır" (Yüksel, 2001:30).

3. Yerel Medyanın Gündemi Belirleme Teorisi Üzerine Bir Uygulama-Gümüşhane Örneği

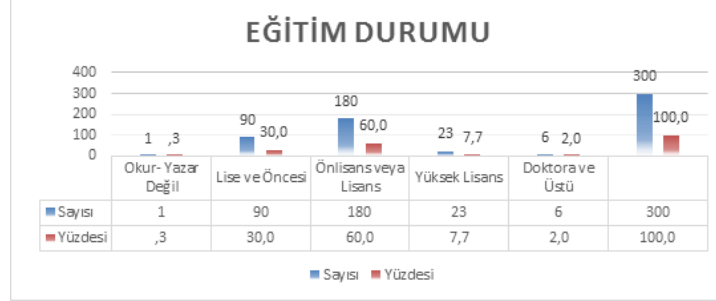
Bu bölümde yer alan uygulama çalışmasında, Gümüşhane merkezinde yayımlanan yerel gazetelerin gündemi belirleyebilme potansiyelleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış, yerel halkın Gümüşhane gündemini takip etmede bu gazeteleri yeterli görüp görmedikleri ve ne sıklıkla takip ettiklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma verileri, Gümüşhane merkezinde yaşayan yerel halka uygulanan anket çalışmasına ilaveten derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak elde edilmiş, sonrasında ise anket sonuçları frekans analizi ve yüzde dağılımları üzerinden yorumlanmıştır. Araştırmanın evrenini Gümüşhane merkezinde oturan yerel halk oluşturmaktadır. Bu bağlamda olasılıklı olmayan örneklem türü kullanılarak 300 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması yürütülürken anketlerin, yerel basını takip eden ya da yerel basın hakkında bilgi sahibi olan kişilere uygulanmasına dikkat edilmiştir. Anket formunda öncelikle katılımcıların demografik bilgilerini ortaya çıkarmaya yönelik olarak cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek ve Gümüşhane'de ikamet edilen süre sorularına yer verilmiştir. Katılımcıların yerel gazeteleri takip edip etmedikleri, takip ediyor iseler hangi gazeteleri, ne sıklıkla takip ettiklerini öğrenmeye yönelik olarak çoktan seçmeli cevaplara yer verilmiştir. Gümüşhane ile ilgili enformasyonu nereden elde ettiklerini tespit etmek amacıyla açık uçlu sorular sorulmuştur. Anketin son aşamasında ise "hiçbir zaman, nadiren, ara sıra, çoğu zaman, her zaman" seçeneklerinin bulunduğu likert ölçeği ile katılımcıların Gümüşhane yerel basını hakkındaki görüşleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Anketler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar doğrultusunda frekans analizi yapılarak Gümüşhane halkının yerel gazeteleri takip oranları, takip sıklıkları ve bu gazeteler hakkındaki görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler de çalışmanın ilgili kısımlarında belirtilerek değerlendirilmiştir.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

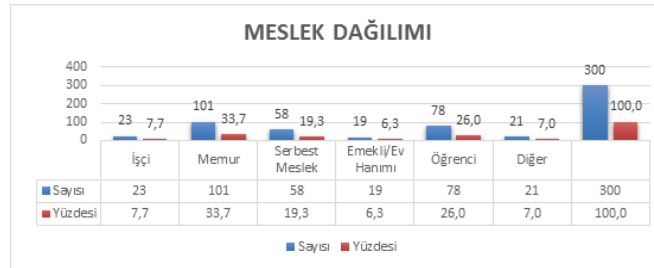
Ankete katılanların cinsiyet bilgilerine bakıldığında erkek ve kadın oranının eşit bir dağılım göstermediği göze çarpmaktadır. Anket çalışması büyük çoğunlukta yerel gazeteleri takip eden ve bu gazetelerin mevcut potansiyelini bilen kişilere uygulandığından, bu dağılım yerel gazetelerin kadınlardan ziyade erkekler tarafından daha fazla takip edildiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

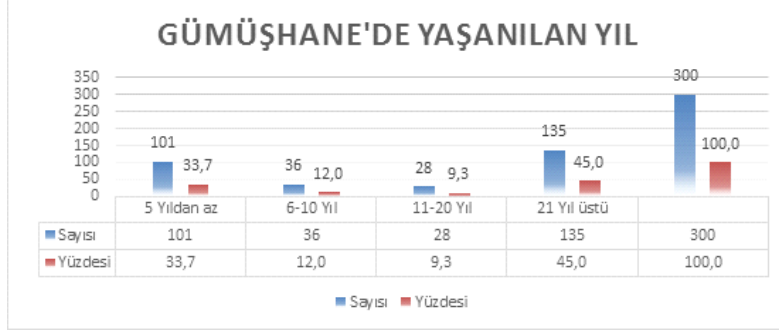
Katılımcıların yaş bilgileri değerlendirildiğinde çoğunluğun genç yaş grubu olarak adlandırılan 18-24 yaş aralığında oldukları göze çarpmaktadır. Anketin yerel gazeteleri takip eden kişilere uygulandığı göz önünde bulundurulursa bu veriler; yerel gazeteleri ağırlıklı olarak 18-30 yaş aralığındaki yerel halkın takip ettiğini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla anketin, büyük çoğunluğunu genç kesim oluşturmak üzere, yerel medyayı takip etmeyen ve medya okuryazarlığı konusunda daha bilinçsiz olan 18 yaş altı dâhil edilmemek üzere örneklem seçilen her yaş grubundan yerel medya kullanıcılarına uygulandığını söylemek mümkündür.

Katılımcıların eğitim bilgilerine göre, anket uygulanan kişilerin %60'ı lisans veya önlisans mezunudur. Dolayısıyla yerel gazetelerin takip oranıyla eğitim durumu arasında doğru orantı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tabloya göre yerel gazeteleri takip eden kişilerin eğitim seviyesinin yüksek sayılabilecek bir görünüme sahip olduğu söylenilebilir. Diğer verilere göre katılımcıların %30'u lise ya da ilköğretim eğitimi almış, %6'sı doktora yapmıştır. Yalnızca bir katılımcı okuryazar değildir. Ancak yakınlarının yardımı vasıtasıyla yerel gazetelerden haberdar olduğu için anket çalışması kendisine de uygulanmıştır.

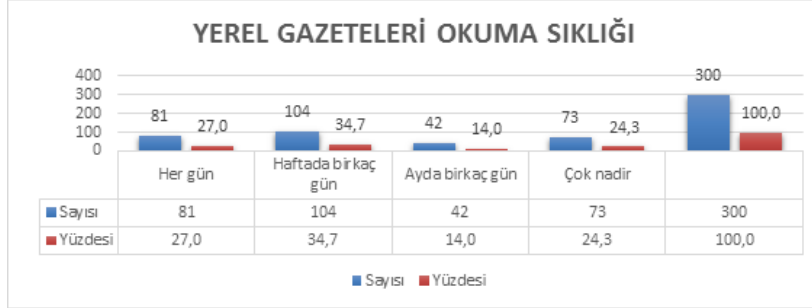
Verilere göre ankete katılanların %33'lük kısmını memurlar oluşturmaktadır. Bu bilgidan yola çıkarak yerel gazeteler daha çok memurlar tarafından takip edilmektedir yorumu yapılabilir. Memurlardan sonra en büyük yüzde öğrencilere aittir. Meslek grupları içerisindeki en düşük oran %6'yla emekli-ev hanımı sınıfına aittir. Bu bilgiye göre yerel gazeteler en az bu gruptaki kişiler tarafından takip edilmektedir. Memurlar ve öğrencilerden sonra en büyük oran serbest meslek grubuna aittir. Bu nedenle %19'luk dilimi oluşturan esnaf, tüccar vb. meslek gruplarında çalışan kişilerin de yerel gazeteleri takip ettikleri anlaşılmaktadır.

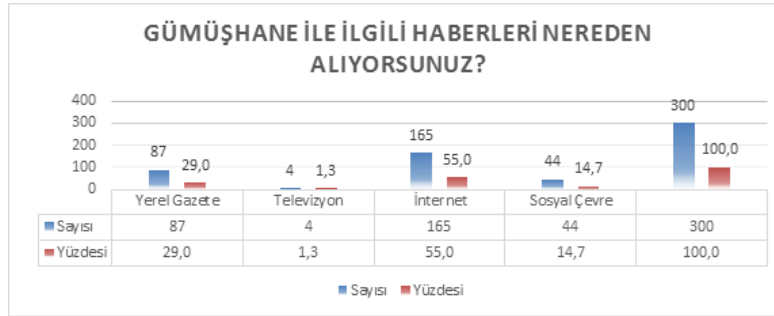
"Kaç yıldır Gümüşhane'de yaşıyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar, katılımcıların çoğunluğunu yerel halkın oluşturduğuna göstermektedir. Toplam sayının %45'ini oluşturan bu grup, 21 yıldan fazla bir süredir Gümüşhane'de ikamet etmektedir. %33'lük parçayı ise 5 yıldan az bir süredir Gümüşhane'de yaşayan kişiler oluşturmaktadır. Verilere göre % 12'lik dilimdeki kişilerin 6 ile 10 yıl arasında, % 9'undakilerin de 11 ile 20 yıl aralığındaki bir sürede Gümüşhane'de yaşadıkları görülmektedir. Bu durumu gazete okuma oranı ile ilişkilendirdiğimizde yerel gazeteleri takip edenlerin büyük çoğunluğunun yerel halk olduğu verisi bir kere daha doğrulanmış olmaktadır.

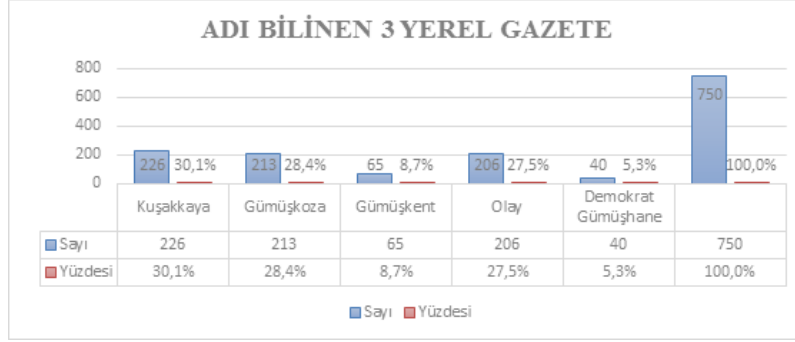
Katılımcıların % 46'sı "Düzenli olarak takip ettiğiniz bir yerel gazete var mı?" sorusuna evet, % 53'ü ise hayır yanıtını vermiştir. Yerel gazeteleri takip etmeyenlerin sayıca üstün olmasına karşın, her iki oranın da birbirine çok yakın olması dikkat çekmektedir. Yerel gazeteleri takip eden kişilerin fazla olmayışı Gümüşhane yerel basınının yeterince ilgi görmediğinin bir göstergesi olduğu gibi, bu gazetelerin yeterince etkin olmadıkları hipotezini kanıtlaması bakımından da önemli bir veridir.

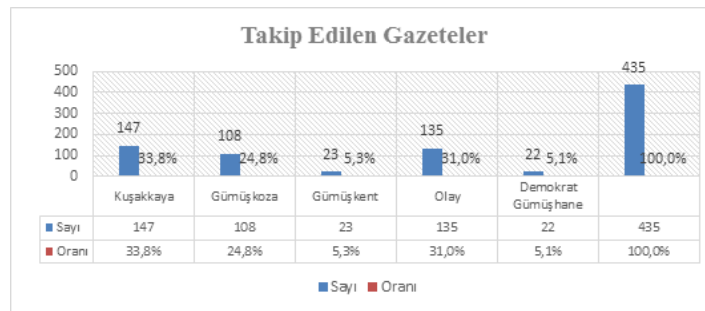
Yerel gazetelerin ne sıklıkla okunduğu sorusuna alınan yanıtlara göre katılımcıların %34'ünün bu gazeteleri haftada birkaç gün okudukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların %27'si her gün yerel gazetelerden biri ya da birkaçını düzenli olarak takip etmektedir. Çok nadir gazete okuyanların oranının, gazete okuyanların oranına yakın olması dikkat çekicidir. Katılımcıların %14'ü ise yalnızca ayda birkaç gün yerel gazeteleri okumaktadır.

Gümüşhane ile ilgili enformasyonun ağırlıklı olarak nereden elde edildiğinin sorgulandığı soruda katılımcıların %55'i internet yanıtını vermiştir. Katılımcıların % 29'u tarafından öncelikli enformasyon kaynağı olarak gösterilen yerel gazeteler büyük oranda bir farkla internetin gerisinde kalmıştır. %14 oranında yanıtlanan sosyal çevre ve %1 oranında yanıtlanan televizyona karşılık, seçenekler arasında bulunduğu ancak hiçbir katılımcı tarafından işaretlenmediği için radyo seçeneğinin analizi yapılmamıştır. Buradan yola çıkarak Gümüşhane'de yaşayanların genel itibariyle yöre hakkındaki haberleri internetten ya da yerel gazetelerden takip ettiği, televizyondan ya da radyodan öğrenmeyi tercih etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

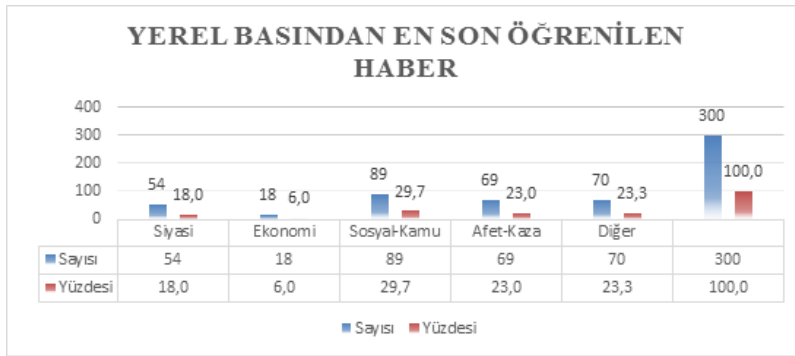

"Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazetelerden 3 tanesinin adını yazar mısınız?" sorusuyla Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazetelerden hangilerinin halk tarafından bilindiğini ortaya çıkarmak amaçlanmış, analiz sonuçlarına göre ise katılımcılar tarafından en iyi *Kuşakkaya*, *Gümüşkoza* ve *Olay* gazetelerinin bilindiği anlaşılmıştır. Mevcut gazeteler içerisinde Gümüşhane'nin en köklü gazetesi olan ve haftalık yayımlanan *Demokrat Gümüşhane* gazetesinin en az bilinen yerel gazete olması dikkat çekici bir veridir. Buna karşılık çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla yayımlanmaya başlayalı henüz 1 yılını dolduran *Olay* gazetesinin adının en çok bilinen 3 gazeteden biri olması ise, gazetenin kısa sürede adını duyurması ve hafızalarda yer etmesi adına büyük bir başarı sayılmaktadır.

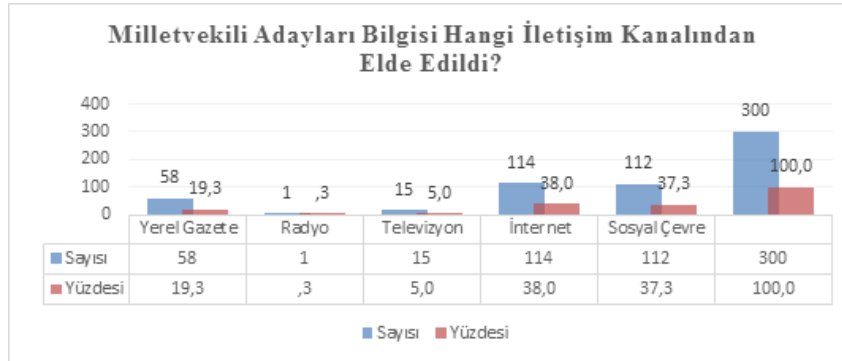

Verilere göre Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler içerisinde en çok takip edileni, yüzde 33'lük payla *Kuşakkaya* gazetesidir. En köklü gazetelerden olan *Kuşakkaya* gazetesiyse birlikte en yeni gazete olma özelliğine sahip *Olay* gazetesi de, yüzde 31'lik oranıyla neredeyse

Kuşakkaya gazetesi kadar takip edilmektedir. *Gümüşkoza* gazetesi ise yüzde 24'lük oranla üçüncü sıradadır. Buna karşılık Gümüşhane'nin en eski yerel gazetesi olan *Demokrat Gümüşhane* gazetesi, en az takip edilen gazetedir. *Gümüşkent* gazetesi de, *Demokrat Gümüşhane* gazetesi ile aynı takip yüzdesine sahiptir. Bu iki gazetenin diğer gazetelere oranla yerel halk tarafından çok daha az takip ediliyor olması, Gümüşhane basını için üzerine düşünülmesi gereken bir veridir.

Yerel gazetelerde en son hangi tür haberlerin okunduğuna yönelik sorulan soruya alınan yanıtlara göre ağırlıklı sosyal içerikli haberler ya da kamu haberleri okunmaktadır. (Eğitim haberleri, kutlama, davet, etkinlik haberleri vs.) Bu türü % 23'lük bir oranla afet-kaza haberleri ve diğer kategorilerdeki (hava durumu, spor, kayıp, ölüm ilanı vb.) haberler izlemektedir. Katılımcıların % 18'inin siyasi haber yanıtını verdiği çalışmada en az okunan haber kategorisini ise ekonomi haberleri oluşturmaktadır.

Daha evvel sorulan sorulara alınan yanıtların bir çeşit sağlamlasını yapmak ve anketin güvenilirliğini sınamak adına Gümüşhane yerel basınında yer alan bir olay örnek olarak seçilmiş ve katılımcılara bu olay hakkındaki enformasyonu ağırlıklı olarak nereden edindikleri sorusu yöneltmiştir. Anketin uygulandığı zaman dilimi milletvekili seçimlerine rastladığı için katılımcıların konuya dair bilgi sahibi oldukları düşünülerek bu haber örnek olay seçilmiştir. Katılımcıların % 37'si soruya eşit oranda internet ve sosyal çevre yanıtlarını vermişlerdir. Milletvekili adayları bilgisi internet ve sosyal çevrenin ardından en çok yerel gazetelerden elde edilmiştir. Ankete katılanların % 5'i televizyon yanıtını verirken, yalnızca 1 kişi bu enformasyonu radyodan edinmiştir. Bu durum, radyoların Gümüşhane'de yaşayanlar tarafından enformasyon kaynağı olarak tercih edilmediğini ortaya koymuştur.

Katılımcılara yöneltilen "Haberin yayınlandığı mecra düşünüldüğünde sizce haberin yerel basında mı yoksa yaygın basında mı çıkması daha güvenilirdir?" sorusuna alınan yanıtlar, yerel gazetelere duyulan güven eksikliğini gözler önüne sermektedir. Ankete katılanların % 57'si haberin yaygın basında yayımlanmasını daha güvenilir bulmaktadır. % 42'si ise yerel gazete yayımlanan haberleri daha güvenilir bulmaktadır. Anket verilerine göre yerel gazetelerin halkın gözünde yaygın gazeteler kadar güvenilir olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Anketin son bölümünde ise likert ölçeği kullanılmış ve katılımcıların verilen seçenekleri bu ölçek bağlamında değerlendirmeleri istenmiştir. Bu ölçekle katılımcılara;

- Yerel gazetelerde okuduğum haberleri güvenilir bulurum.
- Yerel gazetelerde okuduğum haberlerin doğruluğunu araştırırım.
- Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler, Gümüşhane'nin gündemini belirlemede etkilidir.
- Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler Gümüşhane'de kamuoyu oluşturmada etkilidir.
- Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler halkın ilgi ve beklentilerini karşılamaktadır.
- Yerel gazeteler beni şehirden ve şehirde yaşananlardan haberdar etmede yeterlidir.
- Yerel gazetelerin içerikleri şehir yaşamı içerisinde şikâyet ettiğim/rahatsızlık duyduğum konulardan oluşuyor.
- Yerel gazeteler Gümüşhane'de yaşayanların görüş ve isteklerini dile getirmede yeterlidir.

seçenekleri verilerek, bunlara hiçbir zaman, nadiren, ara sıra, çoğu zaman, her zaman şeklinde cevaplar vermeleri istenmiştir. Verilerin SPSS programında güvenlik analizleri, faktör analizleri ve frekans analizleri yapılmış ve bu analizler sonucunda anket uygulaması anlamlı ve güvenilir çıkmıştır.

KMO Tablosu

1-Yerel gazetelerde okuduğum haberleri güvenilir bulurum.	,743
2-Yerel gazetelerde okuduğum haberlerin doğruluğunu araştırırım.	,778
3-Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler, Gümüşhane'nin gündemini belirlemede etkilidir.	,701
4-Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler Gümüşhane'de kamuoyu oluşturmada etkilidir.	,702
5- Gümüşhane'de yayımlanan yerel gazeteler halkın ilgi ve beklentilerini karşılamaktadır.	,687
6- Yerel gazeteler beni şehirden ve şehirde yaşananlardan haberdar etmede yeterlidir.	,694
7- Yerel gazetelerin içerikleri şehir yaşamı içerisinde şikâyet ettiğim/rahatsızlık duyduğum konulardan oluşuyor.	,722
8- Yerel gazeteler Gümüşhane'de yaşayanların görüş ve isteklerini dile getirmede yeterlidir.	,696

SONUÇ

Basın, bütün kitle iletişim araçlarıyla birlikte toplumun her kesimine hitap ederek hem insanları bilgilendirip haberdar eder, hem de kamuoyu oluşmasına katkıda bulunarak toplum içerisinde belli bir takım kanaatleri dolaşıma sokar. Bunu yaparken kullandığı dil, sahip olduğu yayın politikası bağlamında çizdiği çerçeve ve oluşturduğu sınırlar bu kanaatlerin toplum üzerinde bırakacağı etkinin nasıl olacağını da belirler. Yasama, yürütme ve yargının ardından dördüncü güç olarak medyanın görülmesinin sebebi de işte bu etkidir. Dünyada neler olup bittiğinden, yarın havanın nasıl olacağına kadar hemen her konu medyanın bir aracından öğrenilmektedir. Buna karşılık insanlar onlarca farklı enformasyona maruz kalmalarına rağmen hangilerinin tamamen doğru olduğunu bilememektedir. Çünkü bu enformasyonları kendisi deneyimlememiştir. Eğer neler olduğunu bir başka kaynaktan öğrenemiyor ve kendimiz de deneyimleyemiyorsak, geriye kalan tek seçenek, medya araçlarının aktardığı bilgilere güvenmektir. Bilhassa kendi ülkemizde ve yöremizde neler olup bittiği en büyük merak konusudur. Peki, bu çevremizden haberdar etme işlevini hangi araç ne ölçüde yapmaktadır?

Ulusal boyutuyla düşünüldüğünde her gün televizyonlardan, internetten ve onun vazgeçilmez bir parçası olan sosyal ağlardan, radyolardan, gazetelerden ya da sosyal çevremizden gelen onlarca enformasyona maruz kalmamıza karşın, yerelde bu enformasyon kaynakları daha sınırlıdır. Yaygın enformasyon akışında içerikler kâr güdüsüyle içi boşaltılarak, magazinselleştirilerek, siyasi ve bilhassa finansal yakınlıklarından ötürü ideolojikleştirilerek verilmektedir. Bu sorunlara ilaveten yaygın basın yalnızca büyük şehirlerden, metropollerden ve kamusal meselelerden haber vermektedir. Bu durumu yerele indirgediğimizde de yine aynı sorunlarla yüz yüze gelmemize karşın, yaygın basında yaşananın aksine nispeten daha temiz ve daha az bozulmuş bir enformasyon akışıyla karşılaşmaktayız. Tüm bu

nedenlerden ötürü yerel medyanın varlığına duyulan ihtiyaç elzemdir. Yerel basın, yaygın basından birçok yönüyle ayrılıyor olmasına karşın; yaygın basından daha büyük finansal bağımlılıkları vardır. Ancak bunun üzerine yerel yönetimlerden gelen siyasi baskılar ve çıkarsal çatışmalar da eklendiğinde yerel basın eleştiriden, kamu denetiminden ve kamu yararına haberdar etme işlevinden uzaklaşmakta, bağımlı ve sorunlu bir hale gelmektedir. Oysa halk yerel basından, yakınlılık ilkesi gereğince yerelde olup bitenleri bildirmesini, içeriğin kendilerinden haber vermesini beklemektedir. Tüm bu faktörleri ve yapılan anket çalışmasını da göz önünde bulundurarak Gümüşhane yerel basını ele aldığımızda karşımıza tam da yukarıda belirtildiği gibi bağımlı ve sorunlu bir Gümüşhane basını çıkmaktadır.

Gümüşhane'de 5 adet yerel gazete yayımlanmasına karşın yerel halk bu 5 gazeteden ağırlıklı olarak 3'ünü tanımakta ve büyük çoğunluğu diğer 2 gazetenin adını dâhi bilmemektedir. Üstelik bu adı bilinmeyen gazetelerden bir tanesi yaklaşık 60 yıllık yayın geçmişi ile birlikte mevcut gazetelerin de en köklüsü olan *Demokrat Gümüşhane* gazetesidir. Gazetenin haftalık olarak yayınlanması ve yalnızca abonelerine dağıtılması, yani bayi satışının olmaması bu durumun en büyük sebebi olarak görülmektedir. Ancak gazetenin uyguladığı genel yayın politikasının da bu durum üzerinde etkisi olduğu muhakkaktır. Yalnızca mevcut abonelerine dağıtım yaparak yeni abonelere ulaşmaya çalışmayan gazete, 4 sayfa olarak çıkmakta ve o haftanın öne çıkan haberlerine yer vermektedir. Gazetenin az bilinmesinin ve takip edilmesinin temelinde bu durumun olması da ihtimal dâhilindedir. *Demokrat Gümüşhane* gazetesinden sonra 58 yıllık yayın hayatıyla en eski gazete olan *Kuşakkaya* gazetesi ise Gümüşhane'de en çok bilinen ve takip edilen gazete olma özelliğini taşımaktadır. Benzer içerikli yayın yapmalarına karşın en köklü olan iki gazeteden birinin hiç bilinmemesi, diğerinin ise en iyi bilinen gazete olması Gümüşhane yerel basını için oldukça dikkat çekici bir veridir.

Buna karşılık 2014 yılının sonunda kurulan ve çalışmanın yapıldığı tarih itibariyle yayın hayatında 1. yılını henüz tamamlamış olan *Olay* gazetesi, Gümüşhane'de en çok takip edilen ikinci gazete olma özelliğini taşımaktadır. İlaveten, *Kuşakkaya* ve *Gümüşkoza* gazetelerinden sonra en iyi tanınan üçüncü gazete de yine *Olay* gazetesidir. Gazetenin diğerlerinin aksine renkli olarak yayımlanması, içeriğinde spor haberlerinden mizah sayfasına, bulmaca sayfasından köşe yazılarına kadar birçok çeşitliliği barındırması ve bu sebeple sayfa sayısının diğer 4 gazeteye oranla daha fazla olmasının gazetenin bilinir ve takip edilir oluşunda önemli faktörler olduğu düşünülmektedir.

2006 yılında yayımlanmaya başlayan *Gümüşkoza* gazetesi, *Kuşakkaya* gazetesinin ardından Gümüşhane halkı tarafından en çok bilinen ikinci gazetedir. Takip edilme oranlarına bakıldığında ise *Kuşakkaya* ve *Olay* gazetelerinin ardından üçüncü sırada gelmektedir. 12 yıldır yayımlanmasına karşın neredeyse 50 yıldan fazla bir süredir yayımlanan *Kuşakkaya* gazetesi kadar bilinir olması, gazete adına önemli bir başarıdır.

Demokrat Gümüşhane gazetesinden sonra en az bilinen ve takip edilen diğer gazete *Gümüşkent* gazetesidir. *Gümüşkent* gazetesinin de *Gümüşkoza* gazetesi gibi 10 yıldan uzun bir yayın geçmişi vardır ancak bu gazete *Gümüşkoza* kadar bilinmemekte ve takip edilmemektedir. Çalışma kapsamında Gümüşhane'de yaşamını sürdüren ve yerel basın hakkında bilgi sahibi olan 300 kişiye uygulanan anketin sonuçlarına göre, Gümüşhane yerel basını halktan beklediği ilgiyi görememektedir. Çalışmanın yapıldığı dönem itibariyle bütün yerel gazetelerin şehir içindeki toplam abone sayısı 1500'ü geçmesine karşın abonelerin birçoğu bu gazeteleri düzenli olarak okumamakta, hatta hiç göz gezdirmeden bir köşeye yığmakta ya da atmaktadır. Anket çalışması sırasında aboneler, yerel gazetelerin yayın politikalarından ve içeriklerinden duydukları rahatsızlıkları dile getirmiş, gazetelerin objektif bir bakış açısıyla değil; siyasi otoritelerin ve reklam verenlerinin etkisinde kalarak yanlı haber

yaptıklarını, gazetecilik etiğine uymadan, bilhassa reklam gelirlerini kaybetme korkularından dolayı duydukları maddi kaygılarla içerik oluşturduklarını ve bütün gazetelerin aynı yayın politikasına sahip olduklarını ifade etmiştir. Özellikle Gümüşhane esnafıyla yapılan anketlerde katılımcılar, gazeteleri bu nedenlerden ötürü okumadıklarını açıkça dile getirmiştir.

Çalışmada adı geçen yerel gazeteler, olabildiğince tarafsız ve korkusuz bir yayın politikasıyla haber yaptıklarını ifade etmelerine karşın, halk bu görüşe karşı çıkmakta, gazetelerin haber yapma kaygısı gütmediklerini, şikâyet ettikleri ya da rahatsızlığını duydukları hiçbir konunun bu gazetelerde neredeyse hiç yer almadığını belirtmektedir. Anket verilerine göre yerel gazetelerin yaptıkları haberler çok fazla güvenilir bulunmamakta ve doğrulukları araştırılmaktadır. Gümüşhane ile ilgili haberlerin yerel gazetelerden çok internetten elde edilmesi de bu durumun kanıtı niteliğindedir. Katılımcılar, yerel gazetelerin bilhassa seçim dönemlerinde Gümüşhane'de ciddi bir kamuoyu yaratma gücü olduğunu düşünmektedir ancak aynı zamanda bu durumu, yerel gazetelerin yanlış haber yaptıklarının göstergesi olarak nitelendirmekte, kendi ilgi ve beklentilerinin ise karşılanamadığını savunmaktadır. Gümüşhane'de sosyal yaşam içerisinde olan bitenlerden çok fazla haberdar olmadıklarını, buna ilaveten gazetelerin şehirde aksayan ya da sorun oluşturan konulara yer vermekten çekindiklerini dile getiren katılımcılar, bütün yerel gazetelerin haber vermekten uzak içi boş haberler yaptıklarını düşünmektedir.

Bu çalışma ile ortaya konulan görüşlerden biri; yerel medyanın potansiyel gücünün dışında Gümüşhane yerel basının dördüncü güç ve yerel yönetimlerle yerel halk arasında bir köprü görevi görmekten uzak olduğudur. Bu çelişkili durum çalışmanın sonucunda elde edilen verilerden en dikkat çekici olanıdır. Yerel basın kamuoyu yaratma gücüne sahip olmasına karşın bu gücünü kullanamamakta, dahası kendinden beklenen eleştiri görevini de tam manasıyla yerine getirememektedir.

Dilinin sorunlu yapısından, finansal bağımlılıklarından ve Gümüşhane Gazeteciler Cemiyeti Sezai Köprülü'nün de dile getirdiği gibi siyasi otoritelerin baskılarından ötürü olması gereken bağımsız habercilik anlayışını sürdüremeyen yerel basın, hedef kitlesinin beklentilerini karşılayamamakta, bu nedenle de halk tarafından beklediği ilgiyi görememektedir. Otoriteleri eleştiren haberlerin yerel basında yer almaması da halkın tepkisini çekmektedir.

Görüşmelerden elde edilen verilere göre halk, yerel gazetelerin seçim dönemlerinde yürüttüğü kamuoyu oluşturma ve gündemi belirleme etkisini, Gümüşhanelilerin görüş, istek veya rahatsızlıklarını duydukları konuları dile getirme noktasında görememekte, bunun sebebini ise seçim dönemlerinde gazetelerin elde ettikleri reklam gelirlerine bağlamaktadır. Yerel gazetelerin takip oranının düşük oluşunun ve insanların enformasyon kaynağı olarak interneti tercih etmelerinin yanı sıra yerel gazetelerin ulusal gazeteler kadar güvenilir bulunmayışının temelinde de bu faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Gümüşhane yerel basınının belirli dönemler dışında gündem belirlemeden uzak olduğu, yerel basının halktan beklenen ilgiyi göremediği, yerel halkın da gazetelerde beklediği habercilik anlayışını bulamadığı, bu yerel gazetelerin halkın sesi olması ve sorunlarını dile getirmesi noktasında yetersiz kaldığı ve bu sebeple de öncelikli enformasyon kaynağı olarak tercih edilmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alav, Orhan (2001). Yerel Kitle İletişim Araçlarının Kamuoyu Oluşumuna Etkisi: Isparta Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Albayrak, Hüseyin (2010). Dünden Bugüne Trabzon Basını (Cilt 1). Ankara: Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayınları.
- Atabek, Nejdet (1998). 'Gündem Belirleme Yaklaşımı'. Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (7), 155-173.
- Bekiroğlu, Onur (2006). Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü-Trabzon Örneğinde Bir Araştırma. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Bodur, Feyyaz (1996.)Yerel Basında Yönetim ve Örgüt Yapısı (Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Bir Model Önerisi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Büyükbaykal, Ceyda Ilgaz (2003). 'Türkiye'de Yerel Gazetecilik'. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 177-184.
- Çetin, Muharrem ve Bel, Arif (2014). “Geleneksel Medya Gündeminin Belirlenmesinde Sosyal Medyanın Rolü”. İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, (38), 58-73.
- Gezgin, Suat (der.) (2007). Türkiye'de Yerel Basın. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, Atilla (2001). Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik. Ankara: İnkılâp Kitabevi.
- Girgin, Atilla (2009). Türkiye'de Yerel Basın. İstanbul: Der Yayınları.
- Gümüşhane Valiliği (1999). Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Gümüşhane. Gümüşhane: Gümüşhane Valiliği.
- Güngör, Nazife (2013). İletişim Kuramlar Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Kurtbaş, İhsan vd. (2009). 'Yerel Medya Sorunsalları ve Sektör Çalışanlarının Sorunlara Bakışları-Elazığ İli Örneği'. Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1(2), 20-41.

Koloğlu, Orhan (2013). Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Perin, Cevdet (1974). Tarih Boyunca Düşünce ve Basın Özgürlüğü. Ankara: Remzi Kitabevi.

Temizel, Handan (2008). 'Kamuoyu Kuramları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları'. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (15), 127-146.

Ünal, Şinasi (1996). 'Yerel Basın ve Sorunları'. Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı, 2 (12), 1068-1070.

Vural, Ali Murat (2001). 'Toplumsal Gelişim Sürecine Katkı Sağlayan Bir Araç Olarak Yerel Medya'. İstanbul Üniversitesi.

Yaylagül, Levent (2010). Kitle İletişim Kuramları. Ankara: Dipnot Yayınları.

Yılmaz, Süleyman Hakan (2005). 'Yerel Basının İşlevlerinin, Siyasal Katılım ve Denetim Olguları Açısından Değerlendirilmesi'. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (23), 111-115.

Yumlu, Konca (1994). Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları. İzmir: Nam Basım.

Yüksel, Erkan (2001). Medyanın Gündem Belirleme Gücü. Konya: Çizgi Kitabevi.

Yüksel, Erkan (2007). 'Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte ve Nerede Ayrılmaktadır'. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 571-586.

<http://www.yerelbasinbirligi.com/adom/?p=40> Erişim Tarihi (28.10.2015).

www.tdk.gov.tr/index.pht?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.563220e2b24465.25263291 Erişim Tarihi (29.10.2015).